

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 254/2011-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. septembra 2011 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika o prijatej sťažnosti Ing. L. H., B., zastúpenej euroadvokátom JUDr. Z. P., Advokátska kancelária, Č., Č., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 106/2003 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. L. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 106/2003 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 106/2003 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. L. H. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava IV p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava IV je p o v i n n ý uhradiť Ing. L. H. trovy konania v sume 392,73 € (slovom tristodevät'desiatdva eur a sedemdesiattri centov) na účet jej právneho zástupcu euroadvokáta JUDr. Z. P., Advokátska kancelária, Č., Č., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 254/2011 zo 7. júna 2011 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť Ing. L. H., B. (ďalej len „s'ťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 106/2003.

Zo s'ťažnosti a z jej príloh vyplynulo, že s'ťažovateľka je navrhovateľkou v konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) po rozvode na základe návrhu podaného na okresnom súde 15. júla 2003.

Ústavný súd 19. júla 2011 vyzval predsedníčku okresného súdu na vyjadrenie k vecnej stránke prijatej s'ťažnosti a zaslanie relevantného súdneho spisu.

Vyjadrenie okresného súdu bolo ústavnému súdu doručené 2. septembra 2011. V jeho prílohe predsedníčka okresného súdu predložila súdny spis a podrobnú chronológiu

úkonov okresného súdu i účastníkov v napadnutom konaní, z ktorej vyplývajú tieto podstatné skutočnosti zhodné so zisteniami ústavného súdu z predloženého súdneho spisu:

„Dňa 15.07.2003 bol súdu doručený návrh na začatie konania, ktorý bol pridelený zákonnej sudkyňi JUDr. H. K. do súdneho oddelenia 8C pod sp. zn. 8C/106/2003.

Dňa 27.11.2003 odporca doručil súdu vyjadrenie k návrhu.

Pojednávanie dňa 08.03.2004 bolo odročené na termín 09.06.2004 pre neprítomnosť odporcu.

Dňa 19.05.2004 navrhovateľka doručila súdu zmenu návrhu na začatie konania.

Pojednávanie dňa 09.06.2004 bolo novým zákonným sudcom odročené na termín 13.09.2004 za účelom doplnenia dôkazov.

Dňa 10.11.2004 sa vo veci konalo pojednávanie, ktoré bolo odročené za účelom predvolania navrhovaných svedkov na termín 18.01.2005.

Dňa 03.01.2005 navrhovateľka doručila súdu doplnenie dôkazných návrhov a ďalšiu zmenu návrhu na začatie konania.

Dňa 09.03.2005 sa vo veci konalo pojednávanie, ktoré bolo odročené za účelom predvolania ďalších svedkov na termín 27.04.2005.

Dňa 27.04.2005 sa vo veci konalo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito za účelom stanovenia okruhu vecí, ktoré je potrebné vyporiadať a prípadného ustanovenia znalca.

Dňa 23.08.2005 navrhovateľka doručila súdu návrhy na dokazovanie.

Uznesením zo dňa 16.08.2005 č.k. 8C/106/2003-147 súd ustanovil vo veci znalca na určenie všeobecnej hodnoty vyporiadavaných nehnuteľností.

Dňa 24.10.2005 ustanovený znalec doručil súdu znalecký posudok.

Dňa 17.02.2006 dal zákonný sudca spisovej kancelárii pokyn, aby účastníkom doručila znalecký posudok na vyjadrenie.

Dňa 23.04.2008 navrhovateľka doručila súdu návrh na ďalšie znalecké dokazovanie.

Dňa 13.02.2009 súd vyzval navrhovateľku na špecifikáciu majetku patriaceho do BSM za účelom znaleckého dokazovania.

Dňa 18.03.2009 navrhovateľka doručila odpoveď na výzvu súdu.

Uznesením zo dňa 30.03.2009 č.k. 8C/106/2003-185 súd ustanovil vo veci celkovo 5 znalcov na určenie všeobecnej hodnoty vecí patriacich do BSM.

Výzvou zo dňa 01.04.2009 súd vyzval navrhovateľku na špecifikáciu podniku odporcu.

Dňa 08.04.2009 navrhovateľka doručila odpoveď na výzvu súdu.

Dňa 05.05.2009 znalkyňa M. A. doručila súdu znalecký posudok.

Uznesením zo dňa 18.05.2009 č.k. 8C/106/2003-214 súd zmenil znalca ustanoveného na určenie všeobecnej hodnoty cestných vozidiel.

Dňa 20.07.2009 znalkyňa M. H. doručila súdu znalecký posudok.

Dňa 07.09.2009 znalec J. L. doručil súdu znalecký posudok

Výzvou zo dňa 13.11.2009 súd vyzval účastníkov na súčinnosť za účelom vypracovania znaleckého posudku a znalca J. N. na vypracovanie znaleckého posudku.

Výzvou zo dňa 18.03.2010 súd urgoval znalkyňu K. K. a znalca J. N. na zaslanie znaleckých posudkov.

Uznesením zo dňa 12.04.2010 č.k. 8C/106/2003-441 súd zmenil ustanovenú znalkyňu K. K. za nového znalca z dôvodu zdravotných problémov.

Výzvou zo dňa 12.04.2010 súd opätovne urgoval znalca J. N. na zaslanie znaleckého posudku pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty.

Dňa 15.04.2010 znalec J. N. doručil súdu znalecký posudok.

Uznesením zo dňa 02.06.2010 č.k. 8C/106/2003-502 súd ustanovil vo veci znaleckú organizáciu na stanovenie hodnoty podniku odporcu.

Dňa 07.07.2010 súd zaslal znaleckej organizácii znalecké posudky potrebné na vypracovanie jej posudku.

Uznesením zo dňa 11.08.2010 č.k. 8C/106/2003-524 súd zmenil ustanoveného znalca I. J. za nového znalca z dôvodu nedostatku odbornej spôsobilosti na podanie znaleckého posudku.

Dňa 07.09.2010 nový znalec doručil súdu znalecký posudok.

Pojednávanie dňa 05.10.2010 bolo odročené na termín 14.12.2010.

Uznesením zo dňa 06.12.2010 č.k. 8C/106/2003-555 súd zmenil ustanovenú znaleckú organizáciu.

Pojednávanie konané dňa 14.12.2010 bolo odročené za účelom doplnenia dokazovania na termín 15.02.2011.

Pojednávanie dňa 29.03.2011 bolo odročené na termín 17.05.2011 za účelom zabezpečenia vypracovania znaleckého posudku ustanovenou znaleckou organizáciou.

Uznesením zo dňa 29.04.2011 č. k 8C/106/2003-576 súd vyplatil znaleckej organizácii preddavok na znalečné, ktorým znalecká organizácia podmienila podanie znaleckého posudku.

Výzvou zo dňa 11.05.2011 súd požiadal príslušný daňový úrad o súčinnosť. Dňa 26.05.2011 príslušný daňový úrad poskytol súdu žiadanú súčinnosť.

Dňa 11.07.2011 navrhovateľka doručila súdu listinné dôkazy.

Pojednávanie dňa 19.07.2011 bolo odročené na termín 24.08.2011 pre neprítomnosť účastníkov.

Výzvou zo dňa 25.07.2011 súd urgoval u odporcu poskytnutie súčinnosti znaleckej organizácii potrebnej na podanie znaleckého posudku, a to pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty.“

K obsahu sťažnosti predsedníčka okresného súdu uviedla, že „*konanie v prejednávanej veci bolo poznačené prietahmi, na ktorých sa podieľala jednak samotná sťažovateľka a aj konajúci súd, čo nemožno poprieť*“.

K vyjadreniu predsedníčky okresného súdu zaujal právny zástupca sťažovateľky stanovisko doručené ústavnému súdu 19. septembra 2011, v ktorom poukázal na oneskorené znalecké dokazovanie, ku ktorému okresný súd pristúpil (5 znalcov) až v roku 2009, a vyvracal objektivnosť tvrdení predsedníčky okresného súdu týkajúcich sa odročovania niektorých pojednávaní z dôvodov na strane sťažovateľky, resp. jej právneho zástupcu.

Okresný súd, ako aj sťažovateľka vo svojich vyjadreniach súhlasili s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

„Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni uvedený stav právnej neistoty.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Samosudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Predmetom konania je vyporiadanie BSM. Tento druh konania je bežnou agendou všeobecných súdov a nemožno ho považovať za právne zložitý vzhľadom na existenciu početnej a ustálenej judikatúry týkajúcej sa sporov tohto charakteru. Konanie o vyporiadanie BSM sa však obvykle vyznačuje skutkovou náročnosťou danou potrebou zisťovania celého majetku bývalých manželov spravidla za dlhšie obdobie. V prevažnej väčšine prípadov sa v takýchto sporoch vykonáva znalecké dokazovanie zamerané na zistenie cien a hodnoty vecí a iných majetkových hodnôt tvoriacich BSM. Aj v danom prípade je skutková náročnosť veci daná potrebou vykonania rozsiahlejšieho dokazovania týkajúceho sa špecifikácie vecí patriacich do BSM a určenia ich hodnoty prostredníctvom viacerých znaleckých posudkov.

Ústavný súd však pripomína, že žiadna skutková zložitosť veci, ktorou sa spravidla vyznačujú spory o vyporiadanie BSM, nemôže ospravedlniť, že po viac ako ôsmich rokoch od podania návrhu nebola vec sťažovateľky právoplatne skončená.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľky ako účastníčky tohto súdneho konania. Ústavný súd konštatuje, že nezistil také okolnosti, na základe ktorých by bolo možné konštatovať, že sťažovateľka podstatne prispela k predĺženiu konania v predmetnej veci, hoci na jej vrub možno pripočítať fakt, že dvakrát zmenila návrh na začatie konania v otázke rozsahu a spôsobu vyporiadania BSM (19. mája 2004, 3. januára 2005) a viackrát v priebehu konania podávala ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania a dôkazy predkladala postupne (naposledy sťažovateľka doručila listinné dôkazy 11. júla 2011). Aj keď sťažovateľka v týchto prípadoch iba využívala svoje práva ako účastníčky konania, ktoré jej

nemožno uprieť, nepochybne tým tiež objektívne prispela k doterajšej dĺžke konania, na čo ústavný súd prihliadol pri určení sumy priznaného finančného zadosťučinenia.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, bol postup samotného okresného súdu.

Ústavný súd vychádzajúc z predloženého súdneho spisu identifikoval dlhšie obdobie nečinnosti od 27. marca 2006, keď sťažovateľka doručila okresnému súdu vyjadrenie k znaleckému posudku, do 13. februára 2009, keď okresný súd vyzval sťažovateľku na špecifikáciu majetku patriaceho do BSM na účely ďalšieho znaleckého dokazovania (v trvaní takmer 3 roky). V posudzovanom konaní ústavný súd ďalej identifikoval aj kratšie obdobie nečinnosti od 24. októbra 2005 (keď ustanovený znalec doručil okresnému súdu znalecký posudok) do 17. februára 2006 (keď okresný súd rozposlal účastníkom konania znalecký posudok), teda v trvaní takmer štyri mesiace.

Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 109/07).

Za nesústredenú činnosť okresného súdu ústavný súd považuje jeho postup spočívajúci v nariadení znaleckého dokazovania uznesením z 2. júna 2010 (na ocenenie a hodnotenie podniku žalovaného) po takmer piatich rokoch od doručenia návrhu sťažovateľky na ocenenie podniku žalovaného ako súčasť BSM (20. augusta 2005). Obdobne za nesústredenú činnosť vyhodnotil ústavný súd aj postup okresného súdu, keď uznesením 16. augusta 2005 ustanovil znalca z odboru oceňovania nehnuteľností a ďalších piatich znalcov na ocenenie majetku patriaceho do BSM až uznesením z 30. marca 2009, pričom majetok, ktorý sťažovateľka navrhla zahrnúť do BSM a oceniť, bol špecifikovaný už v samotnom návrhu žaloby.

Vychádzajúc z uvedených zistení, najmä zaznamenatej nečinnosti okresného súdu v trvaní tri roky a tri mesiace v posudzovanom 8-ročnom súdnom konaní prebiehajúcim na jednom stupni, ako aj s prihliadnutím na jeho nesústredený a neefektívny postup v konaní ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v tomto konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Keďže napadnuté konanie nebolo ku dňu vydania tohto nálezu právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 106/2003 v ďalšom období konal bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

S'ťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadost'účinenie v sume 6 800 €, ktoré konkrétne odôvodnila v s'ťažnosti.

Pri určení primeraného finančného zadost'účinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'účinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho nečinnosť a tiež neefektívny postup, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde a všetky okolnosti daného prípadu vrátane správania sťažovateľky ako účastníčky konania ústavný súd považoval priznanie sumy 3 000 € za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľky si uplatnil trovy konania, ktoré vyčíslil v celkovej sume 1 449,80 €.

Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 2 v spojení s § 3 ods. 1 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2010, t. j. 741 €. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2011 (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie a podanie sťažnosti a ďalšie písomné podanie vo veci samej) po 123,50 €. Ďalej má právny zástupca sťažovateľky aj nárok na náhradu režijného paušálu 7,41 € za jeden úkon podľa vyhlášky. Náhrada trov konania, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľke spolu predstavuje sumu 392,73 €.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. septembra 2011